

ство въ цѣлия Цариградъ, което довело скория край на унията. Сестрата на императора Евлогия подържала противниците на унията и си намѣрила дейна помощница въ лицето на дъщеря си — българската царица Мария. Многобройни пратеници (монаси) постоянно пътували между Търново и Цариградъ и носѣли размѣненитѣ между майка и дъщеря писма. Царицата се опитала, макаръ и безъ успѣхъ, да вѣвлѣче въ война срещу Михайла VIII даже египетския султанъ.

Пакъ по това време се случило едно незначително събитие, което трѣбвало да стане сѣдбоносно за България. Царъ Константинъ си счупилъ крака и болестъта му се развила въ такава тежка форма, че не е могълъ даже да се движи. Тогава Мария взела при себе си малолѣтния си синъ Михайла „Багрянородни“ за съуправителъ, взела цѣлата власт въ рѣцетѣ си и съ интригитѣ си докарала голѣми нещастия за страната (1277)¹⁷. Въ сѣщото това време въ България живѣлъ и другъ единъ князь, който поради болестъта на царя и поради непълнолѣтието на престолонаследника би могълъ да стане опасенъ съперникъ. Негде въ Балканитѣ, вѣроятно на западъ, господарувалъ полунезависимиятъ деспотъ Яковъ Светославъ, потомъкъ на руско семейство. Пръвъ пътъ за него се споменува въ 1262 г.¹⁸. Може би дължелъ е властъта си на маджаритѣ, които бѣха поставили за управителъ на Мачва (близо до Бѣлградъ) васалния си князь Ростиславъ, сѣщо русинъ. Въ 1271 г. при сключване на мира между Пшемислъ Отокаръ II и Стефанъ V, маджарския кралъ, наредъ съ сръбския кралъ Урошъ взелъ участие *Svetislavus imperator Bulgarorum*¹⁹. Палеологъ му далъ за жена втората сестра на ослѣпения Ласкарисъ и така той станалъ баджанакъ на царъ Константина. Отъ този именно Светославъ Мария се опитала да се избави съ едно небивало коварство²⁰. По нейна покана и съ обещание да му се даде свободенъ пътъ Светославъ пристигналъ въ Търново. Тукъ — въ църква — презъ време на молитвитѣ на свещеницитѣ и при блѣсъка на свѣтитѣ се разиграла следната сцена: царицата разтворила мантията си и пригърнала съ една рѣка сина си Михайла, а съ другата Светослава и съ това тя публично осиновила последния, макаръ и отдавна той да не е билъ вече юноша. Скоро, обаче, излѣганиятъ князь станалъ жертва на „майчинитѣ“ си интриги (1277). Сѣщо тѣй много други преданни на царя боляри станали жертва на гръцкитѣ лукавства на царицата; но заедно съ успѣхитѣ ѝ отъ день на день се усилвала и омразата противъ нея, особено въ Търново.

А докато въ столицата били заети съ най-безсрамни византийски интриги, цѣлата страна била безпрѣчно изложена на нападения отъ страна на татарски разбойнишки отряди. Тогава се явява на сцената хайдукътъ Ивайло, по-рано овчаръ²¹, хитъръ и буденъ човѣкъ; прѣкорътъ му билъ Бърдоквата (маруля), което въ преводъ на гръцки е предадено съ думата „лаханасъ“. Смѣлиятъ този авантюристъ разправялъ, какво ужъ на сънь разговарялъ съ светцитѣ, и прѣскалъ различни пророчества, че е пратенъ за велики дѣла. Въ малко време той събралъ около себе си доста значителна войска. Почналъ да се облича като князь, препасалъ мечъ и гордо излизалъ на конь предъ пълчищата си. Следъ като два пъти успѣлъ да разбие татаритѣ, къмъ него се присѣединили вече цѣли области и-даже много боляри. Царъ Константинъ, който поради болестъта си и поради поведението на жена си бѣ изгубилъ почти всичкитѣ си привърженици, съ мжка успѣлъ да събере малко войска и далъ сражение на Ивайло. Съ единъ упоритъ натискъ царскитѣ войски още въ първото сражение били разпрѣснати и самъ